

Catalunya és un Atri dels Gentils

La Catalunya cristiana, laica, eclesial, anticlerical, agnòstica, indiferent, atea, és un Atri dels Gentils. La Catalunya del 2020 és una nació amb dirigents polítics i cívics, pacífics i democràtics, a l'exili i a la presó. Una situació que xoca amb l'Atri dels Gentils i amb el seu esperit dialogant i de convivència.

Ara fa deu anys que el cardenal Gianfranco Ravasi, president del Pontifici Consell per a la Cultura, va explicar a Barcelona, el gener de 2010, el sentit dels areòpags del segle XXI. El papa Benet XVI n'havia anunciat la creació el 21 de desembre de 2009 en el seu discurs de Nadal a la cúria romana. Proposava espais de diàleg de la fe amb el món contemporani, la raó, l'agnosticisme, la indiferència, l'ateisme, la cultura, l'art, la ciència, la tecnologia, la comunicació. Va dir: «Crec que l'Església hauria d'obrir avui una mena de Pati dels Gentils on els homes poguessin entrar en contacte d'alguna manera amb Déu sense conèixer-lo i abans que hagin trobat l'accés al seu misteri [...]. Al diàleg amb les religions cal afegir-hi avui sobretot el diàleg amb aquells a qui la religió els és estranya, per a qui Déu es desconegut i que, malgrat això, no voldrien estar simplement sense Déu, sinó apropar-s'hi almenys com a Desconegut.»

Del «déu desconegut», en parla Pau a l'Areòpag d'Atenes pocs anys després de la mort de Jesús i, segons els seus deixebles, de la seva resurrecció (Ac 17,23). Els cristians tenen l'exigència íntima d'explicar la seva fe. «Estigueu sempre a punt per a donar una resposta a tothom qui us demani raó de la vostra esperança. Però fer-ho suaument i amb respecte, mantenint la rectitud de consciència» (1Pe 3,15-16).

La fe es proposa amb la paraula i amb la pròpia existència, mai

no s'imposa. Llegim a la Carta de Jaume: «La religió pura i sense taca als ulls de Déu consisteix a ajudar els orfes i les vídues en les seves necessitats [...] ¿De què servirà que algú digui que té fe si no ho demostra amb obres? [...] ¿Tu creus que hi ha un sol Déu? Fas bé, però també els dimonis ho creuen, i fins i tot se n'esgarrifen!» (Jm 1,27; 2,14; 2,19).

Jerusalem. París. Barcelona

Benet XVI proposa l'Atri dels Gentils a l'estil del temple de Jerusalem en temps de Jesús. «Una imatge», explica, «que evoca l'espai obert en l'àmplia esplanada del temple de Jerusalem que permetia que tots els que compartien la fe d'Israel s'apropessin al temple i es preguntessin sobre la religió. Un motiu fonamental d'aquest Atri dels Gentils és promoure la fraternitat més enllà de les conviccions però sense negar les diferències».

L'Atri dels Gentils impulsat pel bisbe de Roma s'inaugura el març de 2011 a París. Fou escollida aquesta capital pel simbolisme relacionat amb la Ciutat de les Llums, la il·lustració, la laïcitat positiva, la llibertat, la independència entre l'Església i l'Estat.

Després hi hagué trobades a ciutats significatives com Bolonya, Bucarest, Tirana, Marsella, Praga, Palerm, Quebec o Washington. Barcelona és, els dies 17 i 18 de maig de 2012, un dels escenaris de l'Atri dels Gentils. La trobada tracta sobre «Art, bellesa i transcendència». La capital de Catalunya és escollida pels organitzadors per ser una ciutat amb profundes arrels històriques, forta personalitat, caràcter cosmopolita, plural i, com tantes altres ciutats d'Occident, secular. La ciutat i la diòcesi tenen nombrosos sectors dinàmics i creatius que fan aportacions amb petjades de la raó i la fe. Els seus promotors, com el llavors cardenal arquebisbe Lluís Martínez Sistach, argumenten que Catalunya, la seva gent i les seves institucions, eclesials i cíviques, sintonitzen des de fa molts anys amb el tarannà i els objectius de l'Atri dels Gentils.

Episodis significatius de diàleg

L'Atri dels Gentils constitueix en la primera dècada del segle XXI un pas decidit en la pràctica del diàleg de l'Església i de l'Evangeli amb el món contemporani. En aquests anys són nombroses i significatives les personalitats i les entitats eclesials que propugnen i practiquen el diàleg. Alguns exemples:

Any 1958. «Qüestions de Vida Cristiana» neix a Montserrat en l'abadiat d'Aureli M. Escarré, i des de 2009 és coeditada per Publicacions de l'Abadia de Montserrat i la Fundació Joan Maragall. A l'hora de presentar la segona etapa de la revista, l'abat Josep M. Soler diu: «Una de les missions de QVC és la d'aprofundir i fer comprensible als nostres contemporanis la fe cristiana [...]. Les dues grans conviccions que la revista ha tingut des dels seus inicis són que el cristianisme és un gran valor en la nostra vida col·lectiva i que cal defensar la nostra identitat nacional. Això no significa que la revista hagi de quedar tancada dins uns límits, sinó que, ben arrelada en la pròpia identitat, pot i ha d'obrir-se a temes, col·laboradors i lectors molt diversos, com escau a un atri dels gentils.»

Any 1995. El Concili Tarraconense, esperançador esdeveniment de l'Església a Catalunya, es planteja l'evangelització en la realitat catalana i en la realitat mundial contemporànies, així com la gran qüestió de la secularització. Enguany se'n commemora el 25è aniversari amb una certa enyorança. Pere Codina, director d'«El Pregó», demana als bisbes de Catalunya que es posin d'acord per reactivar l'aplicació d'aquest concili i per recuperar-ne el dinamisme desapfitat.

Any 1997. El llibre *En què creuen els que no creuen?* (Ed. Empúries) és un diàleg epistolar entre el cardenal Carlo Maria Martini i Umberto Eco (novel·lista i professor de semiòtica) sobre l'ètica al final del mil·lenni.

Any 1998. El papa Joan Pau II escriu l'encíclica *Fides et Ratio*.

Any 2000. El llibre *Cartes creuades. Des de la fe i l'agnosticisme* (Ed. Mediterrània) recull textos de la revista «Foc Nou». Una de les seves aportacions és un diàleg epistolar entre el bisbe Joan Carrera i el polític Joan Reventós, agnòstic.

Any 2002. *Vint-i-cinc catalans i Déu* (Ed. Planeta) és un conjunt de converses realitzades pel filòsof i teòleg Francesc Torralba amb personalitats ben diverses de la societat catalana.

Any 2004. Un diàleg entre el llavors cardenal Joseph Ratzinger i el filòsof Jürgen Habermas es plasma en el llibre *Dialèctica de la secularització. Sobre la fe y la razón* (Ed. Encuentro).

Any 2010. *Quin futur per al cristianisme?* (Fragmenta Ed.) recull un diàleg públic celebrat a França entre el cardenal Philippe Barbarin i Luc Ferry (filòsof, polític i exministre francès).

Any 2013. Luc Ferry manté una conversa amb el cardenal Gianfranco Ravasi que esdevé el llibre *Le cardinal et le philosophe*. Plantegen la qüestió de si continua essent rellevant el missatge de Jesús per a creients i no creients en l'actual societat moderna i laica. Ravasi exposa una idea clau: creure i comprendre, és a dir, creure primer per poder entendre després. Ferry està convençut que els evangelis contenen un pensament i, fins i tot, una saviesa de vida, que va molt més enllà del cercle dels fidels.

Any 2011. Benet XVI escriu la carta apostòlica *Porta Fidei* (2011), amb la qual es convoca un any de la fe.

A Catalunya, a més del que s'ha ressenyat, sorgeixen nombroses actuacions que sintonitzen amb l'Atri dels Gentils i que perviuen: «Catalunya cristiana» (1974), Cristianisme i Justícia (1981), la Fundació Joan Maragall (1989), la Fundació Claret (1998), «El Pregó» (1993), «Catalunya Religió» (2010)...

Recuperar La joia de l'Evangelí

Anys 2013 i 2020. El papa Francesc recupera la idea de l'Atri dels Gentils en l'exhortació apostòlica *Evangelii Gaudium* (2013). Entre altres qüestions, planteja la necessitat urgent de cercar un llenguatge que millori la manera de viure el cristianisme i alhora en comuniqui el missatge de manera que sigui significatiu per als homes i les dones d'avui (2020). A l'hora de parlar de la dimensió social de l'evangelització, escriu: «Un espai peculiar és el dels anomenats nous areòpags, com l'Atri dels Gentils, on creients i no creients poden dialogar sobre

els temes fonamentals de l'ètica, l'art i la ciència, i sobre la recerca de la transcendència. Aquest també es un camí de pau per al nostre món ferit» (núm. 257).

Francesc escriu sobre la transmissió de l'Evangelí: «El problema més gros es produeix quan el missatge que anunciem apareix identificat amb aspectes secundaris que, sense deixar de ser importants, per ells mateixos no manifesten el cor del missatge de Jesús» (núm. 34).

El papa apel·la a la necessitat que en l'anunci de l'Evangelí s'insisteixi en les qüestions importants i crítica «quan es parla més de la llei que de la gràcia, més de l'Església que de Jesucrist, més del papa que de la Paraula de Déu» (núm. 38).

I insisteix: «A vegades, escoltant un llenguatge completament ortodox, el que els fidels reben, a causa del llenguatge que ells fan servir i entenen, és quelcom que no respon al veritable Evangelí de Jesucrist. Amb la sana intenció de comunicar-los la veritat sobre Déu i sobre l'ésser humà, en algunes ocasions els donem un fals déu o un ideal humà que no és veritablement cristià [...]. L'expressió de la veritat pot ser multiforme, i la renovació de les formes d'expressió es fa necessària per transmetre a l'home d'avui el missatge evangèlic en el seu immutable significat» (núm. 41).

El papa Francesc estableix un dels criteris a tenir en compte en la reforma de l'Església: «Hi ha normes o preceptes eclesials que poden haver estat molt eficaços en altres èpoques, però que ja no tenen la mateixa força educativa com a formes de vida. Sant Tomàs d'Aquino destacava que els preceptes donats per Crist i els apòstols al poble de Déu són poquíssims. Citant sant Agustí, advertia que els preceptes afegits per l'Església posteriorment han d'exigir-se amb moderació per no fer més feixuga la vida dels fidels i convertir la nostra religió en un esclavatge quan la misericòrdia de Déu volgué que fos lliure» (núm. 43).

Fora saludable i alliberador que els catòlics i els cristians de l'any 2020 rellegissin i recuperessin *La joia de l'Evangelí*.